

Наталія Глінка

Кандидат філологічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-7249-3615
nvglinka@ukr.net

Олексій Лях

Студент магістратури факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
oleksiyliah@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІСЕМАНТИЧНИХ ТЕРМІНІВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ТА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗЕЙ

Основною метою статті є дослідження особливостей перекладу полісемантичних термінів електротехнічної та електротехнічної галузей, а також аналіз засобів перекладу у зв'язку з удосконаленням перекладу технічних текстів. Зазначено, що енергетика – це галузь господарсько-економічної діяльності, науки та технологій, що охоплює енергетичні ресурси, виробництво, передачу, перетворення, акумулювання та розподіл різних видів енергії. Ця сфера знань розрахована на фахівця, і цей факт є характерною ознакою наукової та технічної літератури. Наголошено, що однією з головних ознак науково-технічного тексту є насиченість термінами, які становлять приблизно 25 % усієї лексики. Одним з основних факторів, що суттєво ускладнюють переклад науково-технічних текстів, є термінологічна лексика. У статті аналізуються технічні терміни електротехнічної та електроенергетичної галузей та виявляються складнощі, що виникають під час їх перекладу українською мовою. Зокрема, розмежовуються однослівні та багатослівні терміни та простежуються їх особливості при перекладі українською мовою. Також представлені та проаналізовані полісемантичні терміни у технічних текстах, переклад яких викликає найбільше труднощів. За результатами аналізу зроблено висновок про особливості перекладу технічних термінів у цілому. З огляду на те, що в сучасному світі виникає все більше термінів, які є ключовими у науково-технічному дискурсі, питання їх функціонування та перекладу є актуальними і потребують постійного та детального вивчення.

Ключові слова: технічний переклад; терміни електротехнічної та електроенергетичної галузі; термінологічна система; полісемія термінології; переклад термінів.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах сучасного технічного прогресу галузей енергетики є важливою, а почасти ключовою складовою економіки багатьох країн. Імпорт та експорт енергетичних ресурсів формує нові виклики міжкультурному й економічному спілкуванню англійської країни та України, що зумовлює необхідність удосконалення перекладацької діяльності у сфері електротехнічної та електроенергетичної галузей.

Сучасна ділова міжкультурна комунікація у сфері енергетики вимагає якісного письмового перекладу документації та усного перекладу міжнародних перемовин. Спеціалісти енергетики та електротехніки потребують точного перекладу документації супроводу для уникнення аварійних ситуацій під час експлуатації об'єктів енергетики, а власники міжнародних компаній хочуть досягти повного розуміння своїх партнерів та як результат – успіху у виробничій діяльності.

У цих процесах важливу роль відіграють перекладачі, оскільки переклад у сфері енергетики та електротехніки є одним із затребуваних і водночас одним із найскладніших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з перекладом технічних текстів назагал та в електротехнічній галузі зокрема входили у коло інтересів багатьох вітчизняних дослідників. Так, Михайлова, Лещук, Перхач, Радченко досліджували лінгвістичні особливості науково-технічних текстів. Особливості термінологічних одиниць вивчали Архипенко., Білозерська, Боярова, Булик-Верхола, Зарицький. тощо. Перекладом термінів займалися Карабан, Киякта інші перекладачі та науковці. Способи перекладу термінів електротехнічної та електроенергетичної галузей аналізували Гінзбург, Келерман, Коак, Кунья, Федоренко, Харчук та ін.

Попри те, що дослідженням цієї теми займалися чимало вітчизняних і зарубіжних науковців і лінгвістів, проблематика передачі англійської термінології електротехнічної та електроенергетичної галузей в українськомовному перекладі потребує додаткових уточнень.

Мета статті – дослідження особливостей перекладу та вивчення засобів перекладу англійських полісемантичних термінів електротехнічної та електроенергетичної галузей українською мовою.

2. МЕТОДИ

Зумовлені загальною метою та конкретними завданнями статті. У дослідженні використовується теоретико-методологічний аналіз (вивчення вітчизняної та зарубіжної наукової літератури з аналізованої проблеми, аналіз вимог до якості науково-технічного перекладу та перекладацьких трансформацій, елементи порівняльного та статистичного аналізу отриманих даних).

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Енергетика – це галузь господарсько-економічної діяльності, науки та технологій, що охоплює енергетичні ресурси, виробництво, передачу, перетворення, акумулювання та розподіл різних видів енергії. Ця сфера знань розрахована на фахівця, і цей факт є характерною ознакою наукової та технічної літератури. Галузь енергетики у лінгвістиці представлена спеціальною терміносистемою. Інформаційне поле терміну, як елементу терміносистеми, полягає у тому, що він акумулює загальномовну та спеціальну інформацію, перетворюючи їх на термінологічну інформацію (Федоренко, Бондаренко, 2020). Терміни, об'єднуючись у певні термінологічні системи, виражають поняття певної галузі знань, наприклад, енергетична терміносистема. Келерман (2000) приходить до висновку, що термінологічна система економіки енергетики є гетерогенною, тобто є конгломератом термінів різних галузей знання (с. 177). Для галузевих енергетичних текстів характерно використання спеціальної термінології. Спеціальна лексика – це численні похідні від термінів слова та фразові конструкції, які використовують при описі властивостей, особливостей, зв'язків, відносин між термінованими поняттями: *centralized energy supply systems* (централізовані системи енергопостачання). Перекладачі у своїй роботі користуються різними глосаріями та галузевими словниками з енергетики, куди входять й електронні публікації організації МАГАТЕ (Кунья, 2014, с. 63). У словниках здійснюється стандартизація та уніфікація термінології та еквівалентів для різнопланових цілей перекладу. Питаннями перекладу енергетичних термінів та створення енергетичних словників займаються також лінгвісти в Україні (Радченко, 2000, с. 112).

Переклад у сфері енергетики дуже затребуваний на ринку перекладацьких послуг. Енергетична галузь включає різні заходи з розробки, підготовки, експлуатації технологічного устаткування. Найбільш популярними напрямками виступають: електроенергетика, системи енергопостачання, теплоенергетика, газова галузь, виробництво галузевого обладнання. У зв'язку з цим перекладачі часто стикаються з перекладом суто технічних, вузькоспеціальних текстів та документів: документація з розвідки, видобутку корисних копалин, з переробки нафти та газу; інструкції з експлуатації обладнання, посібники з

встановлення та обслуговування; результати геофізичних досліджень; паспорт безпеки об'єктів; документи щодо транспортування; нормативні документи, стандарти та регламенти; проектна документація; документи підприємств, договори, контракти; ліцензійні та комерційні угоди.

Однією з головних ознак науково-технічного тексту є насиченість термінами, які становлять приблизно 25 % усієї лексики. Такого висновку дійшов фахівець з прикладної та комп'ютерної лінгвістики Козак (2000) у своїй роботі «Українська електротехнічна термінологія (словотворчий аспект)». Саме переклад термінологічної лексики викликає найбільші труднощі, у зв'язку з чим цій проблемі присвячено велику кількість досліджень. Переклад у сфері енергетики один із найскладніших видів технічного перекладу з погляду термінології, оскільки він включає багато специфічної лексики і фразових конструкцій.

Технічні терміни слід розділяти на однослівні та багатослівні. Однак складність при перекладі становить полісемія (багатозначність) термінів та можливість зміни значення у різних контекстах. Одним з найуживаніших термінів в енергетиці є *power*. У словнику знаходимо такі значення: 1. Потужність. 2. Енергія, постачати енергією. 3. Джерело енергії, служити джерелом енергії. 4. Зусилля (напр. відриву, тягове). 5. Ступінь, показник ступеня. 6. Здатність, можливість. 7. Оптична сила. 8. Наводити на дію (*Англо-український електротехнічний словник*, 1996, с. 117).

Розглянемо деякі контексти за участю цього терміну.

Контекст 1:

*HVDC also provides an attractive technical and economic solution for interconnecting asynchronous a.c. systems and for bulk **power** transfer requiring long cables.* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 2). – Високовольтні лінії постійного струму забезпечують привабливе технічне та економічне рішення для зв'язку асинхронних систем змінного струму та при передачі великих **потужностей**, вимагає довгих кабелів.

Контекст 2:

*This “settling” of d.c. voltage has come about based on technical performance, **power** transfer requirements, environmental and economic considerations* (Kuffel., Zaengl, Kuffel, 2000, p. 3). – Вибір цього значення ґрунтується на технічних експлуатаційних характеристиках, на вимогах передачі **електроенергії**, слабкому впливу на довкілля та високої економічності.

Контекст 3:

*There is still a main application in tests on HVAC **power** cables of long length [...]* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 9). – Також воно використовується при випробуваннях **силових кабелів** великої довжини, призначених для передачі перемінного струму.

Контекст 4:

*To assess the ability of the apparatus's insulation, withstand under the system's **power** frequency voltage the apparatus is subjected [...]* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 5). – Для оцінки можливості ізоляції обладнання витримувати напругу **промислової частоти** апарат піддається [...].

Контекст 5:

*[...] the validity of this test suffers from the experimentally obtained stress distribution within the insulating material, which may considerably be different from the normal working conditions where the cable is transmitting **power** at low-frequency alternating voltages* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 9). – [...] **обґрунтованість** такого випробування не відповідає реальному розподілу напруженості електричного поля всередині ізоляції, значно відрізняється від розподілу при передачі по кабелю змінної напруги.

З наведених контекстів видно, що регулярного еквіваленту у слова *power* немає, і перекладач використовує різні трансформації для досягнення адекватності перекладу. У першому випадку використаний еквівалент, де термін вживається у його першому, основному значенні. Далі, у другому випадку використано лексичну заміну; у третьому та четвертому – граматичні заміни; в останньому контексті формального виразу термін *power* в українському варіанті тексту був використаний прийом опущення. Загального семантичного

компонента у всіх значень терміну немає. Здатність терміну вступати в синтаксичні зв'язки з іншими елементами виражаються у наступних словосполученнях: *power transfer, power cable, power transformer, power system, power station, power frequency voltage, power distribution, power generation, power output, power source, power supply, power capability, electric power, power transmission system, power dissipation* та ін.

Розглянемо багатозначний термін *unit*, загальноживане значення якого «розділ» (розділ тексту в книзі). Термін має такі значення в англо-українському технічному словнику (*Англо-український електротехнічний словник*, 1996, с. 198): 1. Одиниця. 2. Одиниця (фізичної) величини. 3. Вузол, блок, модуль, ланка, осередок. 4. Установка, агрегат. 5. Прилад, пристрій. 6. Елемент, компонент. 7. Сегмент, модуль (програми). 8. Одиничний запис. 9. Кіловат на годину. 10. Молекула. 11. Ліс. юніт (одиниця виміру короткомірного балансу).

Розглянемо контекстне значення терміну:

Therefore, a single-phase testing unit may be compared with the construction of a potential transformer used for the measurement of voltage and power in power transmission systems (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 32). – Тому однофазний випробувальний **трансформатор** можна порівнювати з вимірвальним трансформатором, що використовується для вимірювання напруги та потужності на об'єктах електроенергетики.

При перекладі даного терміну використано еквівалент, запропонований словником, проте застосовано трансформацію конкретизації значення, оскільки інакше не зрозуміло, про яку «одиницю» йдеться. Ми бачимо, що це слово обслуговує декілька систем предметно-професійних знань.

Наступний термін-полісемант з дуже широкою та різноманітною структурою значень – *core*: 1. Ядро. 2. Каркас, кістяк, стрижень. 3. Керн, відбирати керн, бурити з відбором керна. 4. Ливарний стрижень. 5. Заповнювач.; 6. (Магнітний) сердечник, магнітопровід. 7. Жила (кабеля). 8. Тіло (ізолятора). 9. Гніт (вугільного електрода). 10. Запам'ятовуючий пристрій на магнітних сердечниках. 11. Ядро (операційної системи). 12. Дорн. 13. Ядро (земляної греблі), діафрагма греблі. 14. Внутрішній шар (тришарового скла).

Розглянемо контекст:

For iron-cored windings, the frequency has to be raised to avoid saturation of the core (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 23). – В обмотках із залізним **сердечником** частота повинна збільшуватися уникнення насичення **сердечника**.

У словнику з електротехніки та електроенергетики першим значенням терміну *core* йде саме «сердечник» (Савчук, 2008, с. 79). Враховуючи, що у першому випадку даний полісемант є частиною препозитивного визначення та використано словоформу Participle II, перекладач використовує заміну частини мови, внаслідок чого відбувається перестановка компонентів атрибутивної конструкції. Цей термінологічний полісемант утворює безліч словосполучень усередині енергетичної терміносистеми: *cable core, core material, coil core, core of insulator, commutator core, saturated core, transformer core, core losses* та ін. Усі значення, представлені словником, в певній мірі взаємопов'язані та мають загальний семантичний компонент внутрішня/прикоренева частина чогось.

For this purpose, SEW-EURODRIVE offers the matching crimping tools to ensure correct connection of cable core and contact (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 18). – Для цього SEW пропонує відповідний обтискний інструмент, що забезпечує правильне з'єднання кабельних жив із контактами роз'єму.

The core of a polymer insulator is entirely made up of fiberglass and to protect the core from atmospheric and weather conditions [...] (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 45). – Тіло полімерного ізолятора повністю складається з склопластику, та для захисту стрижня від несприятливих погодних умов [...]

Багатоскладними термінами-полісемантами можуть бути будь-які слова-терміни, що складаються з декількох складів, морфем, функціонують у мові науки і техніки, які мають певну якісну специфіку порівняно зі своїми характеристиками як у спільній мові, так і у вузькоспеціалізованій промисловій сфері. Подібні полісеманти, значення яких можуть

змінюватися від контексту до контексту, позначають як основні загальнонаукові поняття, так і різноманітні поняття нафтогазової галузі, а також виконують сполучну та організуючу функцію у мові науки і техніки.

Розглянемо термін-полісемант *breakdown*. Словник дає такі значення цього терміну: 1. Руйнація, розрив. 2. Аварія, відмова, вихід із ладу. 3. Дроблення, подрібнення. 4. Розкладання, розпад. 5. Розшарування (емульсії). 6. (Гідравлічний) розрив пласта. 7. Проба. 8. Перекидання (електродвигуна). 9. Виникнення розряду, запалення. 10. Роз'єднання (телефонної розмови). 11. Відбір дублів-негативів. 12. Обтискна [чорнова] кліть. 13. Гуркіт. 14. Чорнові листові заготовки. 15. Пластифікація (каучуку, деревних відходів) (*Англо-український електротехнічний словник*, 1996, с. 198).

Звернемося до контексту:

[...] *the time to peak has to be varied between about 100 and 1000 μ s, as the **breakdown strength** of the insulation systems may be sensitive upon the voltage waveshape* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 52). – [...] *час до максимального значення коливається між 100 і 1000 мкс, так як пробою таких проміжків залежить від форми імпульсу напруги. У цьому випадку перекладачем використано еквівалент, закріплений у текстах енергетичної тематики. Однак термін *breakdown* є частиною термінологічного поєднання *breakdown strength*, що згідно галузевому словнику (Савчук, 2008, с. 102) перекладається як «електрична міцність». Можемо дійти невтішного висновку, що перекладач скористався трансформацією генералізації. Можна зазначити, що деякі значення терміну семантично пов'язані наявністю загальних ознак: наприклад, значення 1-10 можна згрупувати під поняттям зупинка роботи чогось. Однак значення 11-15 принципово розходяться з попередніми, тому ми можемо стверджувати, що це є омонімічні мовні одиниці. Звернемося до словосполучень, у складі яких було виявлено дану лексичну одиницю: *tunnel breakdown, breakdown voltage, breakdown knob, breakdown current, breakdown characteristic*.*

*Sometimes encapsulated and pressurized gaps are used, for which the **breakdown voltage** is controlled by the gas pressure* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 70). – *Іноді використовуються розрядники, що знаходяться всередині замкнутого обсягу при підвищеному тиску, яких **напруга пробою** регулюється зміною тиску газу.*

*For practical purposes, therefore, the **breakdown characteristics** can be converted o standard atmospheric conditions [...].* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 52). – *Тому розрядні характеристики мають бути наведено до стандартних атмосферних умов [...].*

Звернемося ще до одного міжгалузевого термінологічного полісеманту. Термін *production* має значення: 1. Виробництво, виготовлення. 2. Продуктивність, обсяг випуску, вироблення. 3. Продукція, вироби. 4. Видобуток. 5. Дебіт. 6. Правило виведення, що породжує правило, правило підстановки. 7. Порождення. 8. Ведення телевізійної передачі, випуск телевізійних програм. Розглянемо контекст:

[...] *to make full use of economic generation the transmission network must be tailored to **production** with increased interconnection for pooling of generation in an integrated system.* [...] (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 1). – *Для забезпечення повного використання економічної генерації мережі передачі повинні бути пристосовані, щоб **забезпечувати** підвищення з'єднання для об'єднання пристроїв генерації в інтегровану систему.* Тут перекладач використав граматичну трансформацію (іменник у тексті оригіналу став дієсловом у тексті перекладу) та трансформацію лексичної заміни.

*Although all circuits in use have been known for a long time, the cheap **production** and availability of manifold solid-state rectifiers has facilitated the **production** and application of these circuits fundamentally* (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 10). – *Хоча схеми відомі давно, недорогі та доступні твердотільні випрямлячі докорінно полегшують **створення** та застосування випрямлячів.* У цьому фрагменті в першому випадку використаний прийом опущення, у другому – генералізації. Розібравшись у всіх значеннях, які властиві даному терміну, можна встановити загальний семантичний компонент для кожного з них: процес/отримання/націленість на результат. У якості словосполучень з цим терміном можна

навести такі приклади: *electricity production, heat-and-power production, commercial production, mean energy production*. Частотним виступає багатозначний термін *conductor*, адекватний переклад якого можна здійснити, тільки приймаючи до уваги контекст. Значення терміну: 1. Провідник (речовина, що володіє здатністю проводити електричний струм). 2. Провід, кабель. 3. Жила (кабеля). 4. Блискавковідведення. 5. Водостічна труба, водовід. 6. Трубопровід для відведення та підведення робочого середовища. 7. Напрямок (обсадна колона або труба).

Контекст 1:

The shield or outer conductor picks up the transient electrostatic fields and thus prevents the penetration of this field to the inner conductor (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 131). – Екран послаблює перехідні електромагнітні поля і, тим самим, запобігає їх проникненню в вимірвальну схему. У першому випадку український еквівалент терміну не відбито, тобто, перекладач скористався лексичною трансформацією опущення. У другому випадку підібраний еквівалент, відсутній як у політехнічному словнику, так і в галузевому – цей переклад термін набуває тільки у конкретному контекстному оточенні. Таким чином, можна зробити висновок, що використано контекстуальну заміну.

Контекст 2:

Although the field intensities are still highest at the shaped conductors, the improvement of field distribution in comparison to the simple configurations is clear (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 237). – Хоча напруженості поля є все ще найвищими у **електродів**, явно видно поліпшення розподілу поля в порівнянні з простими конфігураціями. Термін «електрод» короткий технічний словник не дає, що свідчить про те, що вихідна одиниця в умовах енергетичної спеціалізованої галузі набула нових відтінків значення. У словнику з електротехніки та електроенергетики (Савчук, 2008, с. 204) представлений термін *shaped conductor*, який перекладається як «профільований [фасонний] провід». Однак семантично еквівалент, підібраний перекладачем, не має нічого спільного зі словниковим. Тут також використано контекстуальну заміну.

Контекст 3:

They may include, for example, partial discharges in the testing transformer, on the high-voltage conductors, or in bushings (if not part of the test object) (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 448). – До них можна віднести, наприклад, часткові розряди у випробувальному трансформаторі, **сполучних проводах** високої напруги або ізоляторах (якщо вони не є частиною випробуваного об'єкта). Як бачимо, перекладач використовував прийом лексичного додавання.

Контекст 4:

External insulation is comprised of air and/or porcelain, etc., such as conductor-to-tower clearances of transmission lines or bus supports (Kuffel, Zaengl, Kuffel, 2000, p. 466). – Зовнішня ізоляція включає в себе повітря, ізоляційні проміжки **провідників** – опора або ізоляційні відстані по поверхні ізоляторів, підтримують дроти або шини. У перекладі використаний точний еквівалент терміну, що розглядається, проте зміст усього речення зовсім не зрозумілий, тобто, його переклад не еквівалентний і не адекватний. На наш погляд, його можна перекласти наступним чином: Зовнішня ізоляція виконується з фарфору чи іншого матеріалу. До неї відносять, наприклад, повітряні проміжки проводів – стійку опору та ізоляцію шинних ізоляторів. Значення 2, 3, 5-7 можна об'єднати в одну сему порожнисту/провідну конструкцію циліндричної форми. Про валентність слова можна судити за наступними синтаксичними зв'язками в реченнях: *outer conductor, inner conductor, strip conductor, coaxial conductor, bundled conductor, single conductor, conductor surface, shaped conductor, center conductor, conductor-to-tower clearance, leakage conductor*.

Переклад міжгалузевих термінологічних полісемантів часто не збігається з еквівалентом, пропонованим словником, внаслідок великої семантичної ємності полісеманту та можливості розширення та звуження його лексичного значення за умов того чи іншого контексту. Передача міжгалузевих термінів-полісемантів у текстах електроенергетичної та

електротехнічної тематик характеризується варіативністю перекладу. Контекстне оточення міжгалузевого терміну-полісеманту безпосередньо впливає на вибір еквівалента перекладу. Часто аналізований термін-полісемант має декілька значень навіть усередині своєї терміносистеми.

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Одним з факторів, що суттєво ускладнюють переклад науково-технічних текстів, є термінологічна лексика. Терміни можна розділити на великі групи: однослівні і багатослівні. При перекладі термінології найбільшу складність представляють багатокomпонентні терміни, що мають смислову залежність між їхніми компонентами. Вступаючи в семантичний та синтаксичний зв'язок, елементи багатослівного терміну утворюють нову термінологічну одиницю, яка часто не відображена у словниках.

Полісемія термінологічної лексики ускладнює роботу технічного перекладача. Вона є закономірним лінгвістичним явищем, яке можна пояснити тісною взаємодією наук та різних систем знань, природною взаємодією основних груп лексики – загальноповсякденною, загальнонауковою та спеціальною, семантичним розвитком самого знаку, запозиченням терміну однією галуззю науки з іншої зі зміною відтінків семантичного значення.

Результати статті можна використовувати для подальших досліджень технічних термінів, аналізу перекладів термінів електротехнічної та електроенергетичної галузей у порівнянні з іншими мовними групами та іншими фаховими мовами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Англо-український електротехнічний словник / Укл. В. Чабан. Львів: Видавництво ДУ «Львівська політехніка», 1996. 256 с.
- Архипенко Л. М. Структурна характеристика української термінології інтелектуальної власності. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации*. 2012. Т. 25 (64). № 1. Ч. 2. С. 329–333.
- Білозерська Л. П. Термінологія та переклад: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
- Боярова Л. Динамічна теорія норми в сучасній термінології. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. 2007. Вип. VII. С. 43–47.
- Булик-Верхола С. З., Наконечна Г. В., Теглівець Ю. В. Основи термінознавства: навчальний посібник. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2013. 160 с.
- Гінзбург М. Щодо деяких фундаментальних понять електротехніки. *Електроінформ*. 2006. № 2. С. 54–55.
- Зарицький М. С. Проблеми теорії і практики сучасного українського термінознавства. *Вісник Книжкової палати*. 1998. № 1. С. 20–23.
- Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
- Келерман Ю. Стандартна термінологія для електроенергетики дзеркало стану термінології в Україні? *Проблеми української термінології. Матеріали 6-ї Міжнародної наукової конференції*. Львів: Львівська політехніка, 2000. № 402. С. 176–179.
- Кияк Т. Проблема лінгвістичного упорядкування термінології. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. 2005. Вип. VI. С. 13–17.
- Козак Л. В. Українська електротехнічна термінологія (словотворчий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2002. 19 с.
- Куньч З. Й. Семантичний потенціал електроенергетичних професіоналізмів і професійних жаргонізмів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2014. № 791. С. 61–65.
- Лещук Т. Й. До проблеми термінологічних запозичень у мові науки і техніки. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. 2005. Вип. VI. С. 53–56.
- Михайлова Т. В. Семантичні відношення в українській науково-технічній термінології : дис. ... канд. філол. наук. Харків, 2001. 184 с.
- Перхач В. С. Про засади відродження та розвитку української науково-технічної мови. *Науково-технічне слово*. 1993. № 1 (2). С. 85–96.
- Радченко О. І. Мовна норма і варіативність в українській науковій термінології: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Х., 2000. 203 с.
- Савчук М. П. Англо-український науково-технічний словник. Київ, 2008. 433 с.
- Федоренко С., Бондаренко Т. Структурно-семантичні особливості функціонування та перекладу англomовних термінологічних словосполучень фахових мов електротехніки та машинобудування. *Advanced Linguistics*. 2020. Вип. 5. С. 68–74. <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2020.5.203899>

- Харчук Л. Багатокомпонентні термінологічні одиниці в українській електроенергетичній терміносистемі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2014. Вип. 129. С. 526–531.
- Kuffel E., Zaengl W. S., Kuffel J. *High voltage Engineering: Fundamentals*. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2000. 539 p.

REFERENCES

- English-Ukrainian electrotechnical dictionary*. (1996). Lviv: “Lviv Polytechnic” Publishing House. [in Ukrainian]
- Arkhypenko, L. M. (2012). Strukturna kharakterystyka ukrayins'koyi terminolohiyi intelektualnoyi vlasnosti. Uchenye zapysky Tavricheskoho natsyonalnoho unyversyteta V. Y. Vernadskoho [Structural characteristics of the Ukrainian terminology of intellectual property]. *Scholarly notes of the Tavrichesky National University named after V. I. Vernadskyi. Series: Philology. Social communications*, 25(64), P. 2, 329–333. [in Ukrainian]
- Bilozerska, L. P. (2010). *Terminolohiya ta pereklad: navchalnyy posibnyk* [Terminology and translation: teaching manual]. Vinnytsia: Nova knyha. [in Ukrainian]
- Boyarova, L. (2007). Dynamichna teoriya normy v suchasnyy terminolohiyi [Dynamic theory of norms in modern terminology]. *Ukrainian terminology and modernity*, VII, 43–47. [in Ukrainian]
- Bulyk-Verkhola, S. Z., Nakonechna, H. V., & Tehlivets, Yu. V. (2013). *Osnovy terminoznavstva: navchalnyy posibnyk* [Fundamentals of terminology: study guide]. Lviv: “Lviv Polytechnic” Publishing House. [in Ukrainian]
- Fedorenko, S., & Bondarenko, T. (2020). Strukturno-semantychni osoblyvosti funktsionuvannya ta perekladu anhlo-movnykh terminolohichnykh slovospoluchen fakhovykh mov elektrotekhniki ta mashynobuduvannya [Structural and semantic features of functioning and translation of English terminological phrases of specialized languages of electrical and mechanical engineering]. *Advanced Linguistics*, 5, 68–74. <https://doi.org/10.20535/2617-5339.2020.5.203899> [in Ukrainian]
- Ginzburg, M. (2006). Shchodo deyakykh fundamental'nykh ponyat' elektrotekhniki [About some fundamental concepts of electrical engineering]. *Elektroinform*, 2, 54–55. [in Ukrainian]
- Karaban, V. I. (2002). *Pereklad anhliys'koyi naukovoyi i tekhnichnoyi literatury. Hramatychni trudnoshchi ta zhanrovo-stylistychni problemy* [Translation of English scientific and technical literature. Grammatical difficulties and genre-stylistic problems]. Vinnytsia: New Book. [in Ukrainian]
- Kelerman, Yu. (2000). Standartna terminolohiya dlya elektroenerhetyky dzerkalo stanu terminolohiyi v Ukrayini? [Standard terminology for electric power industry a mirror of the state of terminology in Ukraine?] *Problems of Ukrainian terminology: materials of the 6th International Scientific Conference*. Lviv: Lviv Polytechnic, 402, 176–179. [in Ukrainian]
- Kharchuk, L. (2014). Bahatokomponentni terminolohichni odynytisi v ukrayinskiy elektroenerhetychniy terminosystemi [Multi-component terminological units in the Ukrainian electric energy terminology system]. *Scientific notes of Volodymyr Vinnichenko Kirovohrad State Pedagogical University. Series: Philological sciences (linguistics)*, 129, 526–531. [in Ukrainian]
- Kyiak, T. (2005). Problema linhvystychnoho uporyadkuvannya terminolohiyi [The problem of linguistic arrangement of terminology]. *Ukrainian terminology and modernity: Collection. of science works*, VI, 13–17. [in Ukrainian]
- Kozak, L. V. (2002). *Ukrayinska elektrotekhnichna terminolohiya (slovotvorchyy aspekt): avtorefurat dysertatsiyi* [Ukrainian electrotechnical terminology (word-making aspect): PhD thesis abstract]. Kyiv. [in Ukrainian]
- Kuffel, E., Zaengl, W. S., & Kuffel, J. (2000). *High voltage Engineering: Fundamentals*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Kunch, Z. Y. (2014). Semantychnyy potentsial elektroenerhetychnykh profesionalizmiv i profesiynykh zharhonizmiv [Semantic potential of electric energy professionalisms and professional jargons]. *Bulletin of the National University “Lviv Polytechnic”. Series “Problems of Ukrainian terminology”*, 791, 61–65. [in Ukrainian]
- Leshchuk, T. Y. (2005). Do problemy terminolohichnykh zapozychen' u movi nauky i tekhniki [To the problem of terminological borrowings in the language of science and technology]. *Ukrainian terminology and modernity*, VI, 53–56. [in Ukrainian]
- Mykhailova, T. V. (2001). *Semantychni vidnoshennya v ukrayins'kiy nauko-tekhnichnyy terminolohiyi: dysertatsiya* [Semantic relations in Ukrainian scientific and technical terminology: PhD thesis]. Kharkiv. [in Ukrainian]
- Perkhach, V. S. (1993). Pro zasady vidrodzhennya ta rozvytku ukrayins'koyi nauko-tekhnichnoyi movy [About the principles of the revival and development of the Ukrainian scientific and technical language]. *Scientific and technical vocabulary*, 1(2), 85–96 [in Ukrainian]
- Radchenko, O. I. (2000). *Movna norma i variantnist' v ukrayins'kiy naukoviy terminolohiyi: dysertatsiya* [Linguistic norm and variation in Ukrainian scientific terminology: PhD thesis]. Kharkiv. [in Ukrainian]
- Savchuk, M. P. (2008). *English-Ukrainian scientific and technical dictionary*. Kyiv.
- Zarytskyi, M. S. (1998). Problemy teorii i praktyky suchasnoho ukrayins'koho terminoznavstva [Problems of the theory and practice of modern Ukrainian terminology]. *Bulletin of the Book Chamber*, 1, 20–23. [in Ukrainian]

Nataliia Glinka, Oleksiy Liakh. Features of translating polysemantic terms of the electrical engineering and power industry. The main purpose of the article is to study the features of translation of polysemantic terms of the electrical and electrical industries, as well as to analyze the means of translation in connection with the improvement of the translation of technical texts. It is noted that energy is a branch of economic activity, science and technology, which includes energy resources, production, transmission, transformation, accumulation and distribution of various types of energy. This field of knowledge is designed for a specialist, and this fact is a characteristic feature of scientific and technical literature. It is emphasized that one of the main features of a scientific and technical text is the saturation of terms, which make up approximately 25 % of the entire vocabulary. One of the main factors that significantly complicates the translation of scientific and technical texts is terminological vocabulary. The article analyzes the technical terms of the electrical and electric power industries and identifies the difficulties that arise during their translation into Ukrainian. In particular, one-word and verbose terms are distinguished and their features can be traced when translated into Ukrainian. Polysemantic terms in technical texts, the translation of which causes the most difficulties, are also presented and analyzed. Based on the results of the analysis, a conclusion is made about the peculiarities of the translation of technical terms as a whole. Given that in the modern world there are more and more terms that are key in scientific and technical discourse, the issues of their functioning and translation are relevant and require constant and detailed study.

Keywords: technical translation; terms of the electrical engineering and power industry; terminological system; polysemy of terminology; translation of terms.

Received: November 09, 2022
Accepted: November 19, 2022